Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

5. november 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — visum, asyl, indvandring og andre politikker i forbindelse med den frie bevægelighed for personer — direktiv 2008/115/EF — tilbagesendelse af tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold — proceduren for vedtagelse af en afgørelse om tilbagesendelse — princippet om overholdelse af retten til forsvar — retten for en tredjelandsstatsborger med ulovligt ophold til at blive hørt forud for vedtagelsen af en afgørelse, der kan påvirke vedkommendes interesser — en forvaltnings afslag på at tildele en sådan statsborger opholdstilladelse på grundlag af asyl, forsynet med et pålæg om at forlade området — retten til at blive hørt, inden der træffes afgørelse om tilbagesendelse«

I sag C-166/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af tribunal administratif de Melun (Frankrig) ved afgørelse af 8. marts 2013, indgået til Domstolen den 3. april 2013, i sagen:

Sophie Mukarubega

mod

Préfet de police,

Préfet de la Seine-Saint-Denis,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz, og dommerne A. Rosas (refererende dommer), E. Juhász, D. Šváby og C. Vajda,

generaladvokat: M. Wathelet

justitssekretær: fuldmægtig V. Tourrès,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 8. maj 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Sophie Mukarubega ved avocat B. Vinay

— den franske regering ved G. de Bergues, D. Colas, F.-X. Bréchot og B. Beaupère-Manokha, som befuldmægtigede

* Processprog: fransk.

— den græske regering ved M. Michelogiannaki og L. Kotroni, som befuldmægtigede

— den nederlandske regering ved J. Langer og M. Bulterman, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved M. Condou-Durande og D. Maidani, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. juni 2014,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/115/EF af 16. december 2008 om fælles standarder og procedurer i medlemsstaterne for tilbagesendelse af tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold (EUT L 348, s. 98) og af retten til at blive hørt i forbindelse med enhver procedure.

2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side Sophie Mukarubega, som er rwandisk statsborger, og på den anden side Préfet de police og Préfet de la Seine-Saint-Denis vedrørende afgørelser om afslag på hendes ansøgning om opholdstilladelse som flygtning og om pålæg om at forlade det franske område.

Retsforskrifter

EU-retten

3 4., 6. og 24. betragtning til direktiv 2008/115 har følgende ordlyd:

»(4) Der skal fastsættes klare, gennemsigtige og retfærdige regler for at sikre en effektiv tilbagesendelsespolitik, der er en nødvendig del af en velforvaltet migrationspolitik.

[...]

(6) Medlemsstaterne bør sikre, at tredjelandsstatsborgeres ulovlige ophold bringes til ophør efter en retfærdig og gennemsigtig procedure. I overensstemmelse med de generelle principper i EU-retten bør afgørelser, der vedtages efter dette direktiv, træffes efter en konkret og individuel vurdering og baseres på objektive kriterier, således at der tages hensyn til andet end blot det faktum, at der er tale om ulovligt ophold [...]

[...]

(24) Dette direktiv respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, som navnlig er anerkendt i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder [herefter »chartret«].«

4 Nævnte direktivs artikel 1, som har overskriften »Genstand«, bestemmer følgende:

»I dette direktiv fastsættes der fælles standarder og procedurer, som skal anvendes i medlemsstaterne ved tilbagesendelse af tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold, i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder som er generelle principper i fællesskabsretten og folkeretten, herunder beskyttelse af flygtninge og menneskeretlige forpligtelser.«

5 Samme direktivs artikel 2, stk. 1, bestemmer følgende:

»Dette direktiv finder anvendelse på tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold på en medlemsstats område.«

6 Artikel 3 i direktiv 2008/115, som har overskriften »Definitioner«, har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

2) »ulovligt ophold«: tilstedeværelsen på en medlemsstats område af en tredjelandsstatsborger, som ikke […] eller ikke længere opfylder […] betingelser[ne] […] for indrejse, ophold eller bopæl i den pågældende medlemsstat

[...]

4) »afgørelse om tilbagesendelse«: en administrativ eller retslig afgørelse eller retsakt, der fastslår eller erklærer, at en tredjelandsstatsborgers ophold er ulovligt, og som pålægger eller fastslår en forpligtelse for den pågældende til at vende tilbage

5) »udsendelse«: håndhævelse af forpligtelsen til at vende tilbage, dvs. den fysiske transport ud af medlemsstaten

[...]

7) »risiko for at den pågældende vil forsvinde«: tilstedeværelsen i den enkelte sag af grunde, baseret på objektive, lovfæstede kriterier, til at formode, at en tredjelandsstatsborger, der er genstand for tilbagesendelsesprocedurer, vil forsvinde

[...]«

7 Nævnte direktivs artikel 6, der har overskriften »Afgørelse om tilbagesendelse«, bestemmer følgende:

»1. Medlemsstaterne træffer afgørelse om tilbagesendelse vedrørende enhver tredjelandsstatsborger, som opholder sig ulovligt på deres område, jf. dog de undtagelser, der er anført i stk. 2-5.

[...]

4. Medlemsstaterne kan når som helst af menneskelige, humanitære eller andre grunde beslutte at tildele en tredjelandsstatsborger, som opholder sig ulovligt på deres område, en selvstændig opholdstilladelse eller anden tilladelse, som giver ret til ophold. I så fald træffes der ikke afgørelse om tilbagesendelse. Hvis der allerede er truffet afgørelse om tilbagesendelse, ophæves afgørelsen, eller den stilles i bero i den periode, hvor opholdstilladelsen eller en anden tilladelse, som giver ret til ophold, er gyldig.

[...]

6. Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne træffer afgørelse om ophør af lovligt ophold sammen med en afgørelse om tilbagesendelse og/eller en afgørelse om udsendelse og/eller en afgørelse om indrejseforbud i en og samme administrative eller retslige afgørelse eller retsakt i henhold til deres nationale lovgivning, jf. dog de retssikkerhedsgarantier, der gælder i henhold til kapitel III og i henhold til andre relevante bestemmelser i fællesskabslovgivningen og national lovgivning.«

8 Samme direktivs artikel 7, der har overskriften »Frivillig udrejse«, bestemmer følgende:

»1. I en afgørelse om tilbagesendelse fastsættes en passende frist for frivillig udrejse på mellem syv og tredive dage, jf. dog de undtagelser, der er anført i stk. 2 og 4.

[...]

4. Er der risiko for, at den pågældende vil forsvinde, eller er en ansøgning om lovligt ophold blevet afvist som åbenbart grundløs eller svigagtig, eller udgør den pågældende person en risiko for den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller den nationale sikkerhed, kan medlemsstaterne undlade at indrømme en frist for frivillig udrejse, eller de kan indrømme en frist på under syv dage.«

9 Artikel 12 i direktiv 2008/115, der har overskriften »Form«, fastsætter i stk. 1, første afsnit, følgende:

»Afgørelser om tilbagesendelse og, hvis der er udstedt sådanne, afgørelser om indrejseforbud og afgørelser om udsendelse skal affattes skriftligt og angive de faktiske og retlige grunde samt oplyse om de retsmidler, der er til rådighed.«

10 Nævnte direktivs artikel 13, der har overskriften »Retsmidler«, fastsætter i stk. 1 og 3 følgende:

»1. Den pågældende tredjelandsstatsborger skal have adgang til effektive retsmidler til at klage over eller søge prøvning af afgørelser vedrørende tilbagesendelse som omhandlet i artikel 12, stk. 1, ved en kompetent retslig eller administrativ myndighed eller et kompetent organ, sammensat af medlemmer, der er upartiske og er sikret uafhængighed.

[...]

3. Den pågældende tredjelandsstatsborger skal have mulighed for at få juridisk rådgivning, for at lade sig repræsentere og om nødvendigt for at få sproglig bistand.«

Fransk ret

11 Artikel L. 511-1 i code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (den franske lov om udlændinges indrejse og ophold og om ret til asyl), som ændret ved den franske lov nr. 2011-672 af 16. juni 2011 om indvandring, integration og statsborgerskab (JORF af 17.6.2011, s. 10290, herefter »Ceseda«), har følgende ordlyd:

»I. Den administrative myndighed kan meddele et pålæg om at forlade det franske område til en udlænding, der ikke er statsborger i en medlemsstat i Den Europæiske Union, […] og som ikke er familiemedlem til en sådan statsborger som omhandlet i artikel L. 121-1, nr. 4 og 5, når vedkommende befinder sig i en af følgende situationer:

[...]

3° Såfremt udstedelsen eller fornyelsen af en opholdstilladelse er blevet afslået over for udlændingen, eller såfremt den opholdstilladelse, som vedkommende havde fået udstedt, er blevet inddraget.

[...]

5° Såfremt kvitteringen for indgivelse af en ansøgning om opholdskort eller den midlertidige tilladelse til ophold, som var blevet udstedt til udlændingen, er blevet inddraget, eller såfremt fornyelsen af disse dokumenter er blevet afslået over for vedkommende.

Den afgørelse, der fastsætter pålægget om at forlade det franske område, skal begrundes.

I de situationer, der er omhandlet i dette afsnit I, nr. 3° og 5°, er det ikke påkrævet, at afgørelsen om udrejsepålæg ledsages af en anden begrundelse end dén, der gives i afgørelsen om ophold, jf. dog, alt efter tilfældet, angivelsen af de grunde, i henhold til hvilke afsnit II og III bringes i anvendelse.

Pålægget om at forlade det franske område fastsætter det destinationsland, hvortil udlændingen tilbagesendes i tilfælde af gennemførelse ex officio af afgørelsen.

II. Udlændingen har en frist på 30 dage fra underretningen om pålægget om at forlade det franske område til at efterkomme dette, og kan i den anledning anmode om støtte til hjemrejsen til sit oprindelsesland. Under hensyn til udlændingens personlige situation kan den administrative myndighed undtagelsesvis indrømme en frist for frivillig udrejse på mere end 30 dage.

Den administrative myndighed kan dog ved begrundet afgørelse bestemme, at udlændingen ufortøvet skal forlade det franske område:

[...]

3° Såfremt der foreligger en risiko for, at udlændingen vil unddrage sig dette pålæg. Denne risiko anses for godtgjort, undtagen under særlige omstændigheder, i følgende situationer:

[...]

d) såfremt udlændingen har unddraget sig gennemførelsen af en forudgående udsendelsesforanstaltning

e) såfremt udlændingen har eftergjort eller forfalsket en opholdstilladelse eller et identitets- eller rejsedokument, eller har udarbejdet en sådan tilladelse eller et sådant dokument i et andet navn end sit eget

[...]

Den administrative myndighed kan anvende dette afsnit II, stk. 2, når begrundelsen opstår i løbet af den frist, der er meddelt i medfør af stk. 1.

[...]«

12 Cesedas artikel L. 512-1 bestemmer følgende:

»I. En udlænding, der er omfattet af et pålæg om at forlade det franske område, og som råder over den frist for frivillig udrejse, der er omtalt i artikel L. 511-1, afsnit II, stk. 1, kan inden for en frist på 30 dage efter, at pålægget er blevet meddelt, indgive begæring til forvaltningsdomstolen om annullation af denne afgørelse såvel som af de eventuelle dertil knyttede afgørelser om ophold, om angivelse af destinationslandet og om forbud mod tilbagerejse til det franske område. En udlænding, der er omfattet af det forbud mod tilbagerejse, der er fastsat i artikel L. 511-1, afsnit III, stk. 3, kan inden for en frist på 30 dage efter, at forbuddet er blevet meddelt, anmode om, at denne afgørelse annulleres.

Udlændingen kan anmode om adgang til retshjælp senest ved indgivelsen af sin begæring om annullation. Forvaltningsdomstolen træffer afgørelse inden for en frist på tre måneder efter, at der er anlagt sag ved denne.

Såfremt udlændingen er frihedsberøvet i henhold til artikel L. 551-1 [...], træffes der dog afgørelse efter den procedure og inden for den frist, der er fastsat i nærværende artikels afsnit III.

II. En udlænding, der er omfattet af et pålæg om ufortøvet at forlade området, kan inden for 48 timer efter, at pålægget er blevet meddelt administrativt, indgive begæring til præsidenten for forvaltningsdomstolen om annullation af denne afgørelse såvel som af de eventuelle dertil knyttede afgørelser om ophold, om afslag på en frist for frivillig udrejse, om angivelse af destinationslandet og om forbud mod tilbagerejse til det franske område.

Der træffes afgørelse i denne sag efter den procedure og inden for de frister, der er fastsat i afsnit I.

Såfremt udlændingen er frihedsberøvet i henhold til artikel L. 551-1 [...], træffes der dog afgørelse efter den procedure og inden for den frist, der er fastsat i nærværende artikels afsnit III.

III. I tilfælde af, at der træffes afgørelse om frihedsberøvelse [...], kan udlændingen inden for 48 timer efter, at afgørelsen er blevet meddelt, indgive begæring til præsidenten for forvaltningsdomstolen om annullation af denne afgørelse. Når udlændingen har været omfattet af et pålæg om at forlade det franske område, kan det samme annullationssøgsmål ligeledes rettes mod pålægget om at forlade det franske område og mod de eventuelle dertil knyttede afgørelser om afslag på en frist for frivillig udrejse, om angivelse af destinationslandet og om forbud mod tilbagerejse til det franske område, når disse afgørelser meddeles sammen med afgørelsen om frihedsberøvelse eller arrest. [...]

[...]«

13 Cesedas artikel L. 512-3 bestemmer følgende:

»Artikel L. 551-1 og L. 561-2 finder anvendelse på en udlænding, der er omfattet af et pålæg om at forlade det franske område, fra udløbet af den frist for frivillig udrejse, der er indrømmet vedkommende, eller, såfremt der ikke er indrømmet nogen frist, fra underretningen om pålægget om at forlade det franske område.

Et pålæg om at forlade det franske område kan hverken gennemføres ex officio inden udløbet af fristen for frivillig udrejse eller, såfremt der ikke er indrømmet nogen frist, inden udløbet af en frist på 48 timer efter, at pålægget er blevet meddelt administrativt, eller inden forvaltningsdomstolen har truffet afgørelse, såfremt der er anlagt sag ved denne. Udlændingen orienteres herom ved den skriftlige underretning om pålægget om at forlade det franske område.«

14 Cesedas artikel L. 742-7 bestemmer følgende:

»En udlænding, der er blevet meddelt endeligt afslag på tildeling af flygtningestatus eller subsidiær beskyttelse, og som ikke kan tildeles et andet opholdsgrundlag, pålægges at forlade det franske område, idet manglende overholdelse af pålægget medfører udsendelsesforanstaltninger i henhold til afsnit I i bog V, og i givet fald straf i henhold til afsnit II, kapitel I, i bog VI.«

15 Artikel 24 i lov nr. 2000-321 af 12. april 2000 om borgeres rettigheder over for myndighederne (JORF af 13.4.2000, s. 5646) bestemmer følgende:

»Bortset fra tilfælde, hvor der er truffet afgørelse vedrørende en ansøgning, træffes der først individuelle afgørelser, som skal begrundes i henhold til artikel 1 og 2 i lov nr. 79-587 af 11. juli 1979 om begrundelse af administrative afgørelser og forbedring af forholdet mellem myndighederne og offentligheden, efter at den berørte person har fået mulighed for at fremsætte skriftlige og – i givet fald efter anmodning – mundtlige bemærkninger. Den pågældende kan bistås af en rådgiver eller af

en fuldmægtig efter eget valg. Den administrative myndighed er ikke forpligtet til at efterkomme anmodninger om høringer, der bl.a. på grund af deres antal, hyppighed eller systematiske karakter er udtryk for misbrug.

Den foregående bestemmelse gælder ikke:

[...]

3° afgørelser, for hvilke der ved retsforskrifter er indført en særlig kontradiktorisk procedure.«

16 Ifølge forelæggelsesafgørelsen har Conseil d'État (det franske statsråd) i en retslig udtalelse af 19. oktober 2007 fastslået, at artikel 24 i lov nr. 2000-321 af 12. april 2000 om borgeres rettigheder over for myndighederne – i medfør af denne lovs artikel 24, nr. 3 – ikke finder anvendelse på afgørelser om pålæg om at forlade det franske område, for så vidt som den franske lovgiver, ved i Ceseda at fastsætte særlige processuelle garantier, har villet fastlægge samtlige de administrative og retslige procedureregler, som anvendelsen og gennemførelsen af disse afgørelser er undergivet.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

17 Sophie Mukarubega, som er født den 12. marts 1986 og er rwandisk statsborger, indrejste i Frankrig den 10. september 2009 på sit pas, der var forsynet med et visum.

18 Hun ansøgte om opholdstilladelse i Frankrig på grundlag af asyl. Under behandlingen af hendes ansøgning havde hun en midlertidig opholdstilladelse, som blev regelmæssigt fornyet.

19 Ved afgørelse af 21. marts 2011, som blev truffet efter afhøring af den pågældende, afslog generaldirektøren for Office français de protection des refugiés et apatrides (det franske direktorat for flygtninge og statsløse, herefter »OFPRA«) hendes asylansøgning.

20 Sophie Mukarubega indbragte en klage over denne afgørelse for cour nationale du droit d'asile (Frankrigs nationale domstol for asylret, herefter »CNDA«). Under det retsmøde, der blev afholdt ved denne retsinstans, blev Sophie Mukarubega bistået af en advokat og afhørt ved hjælp af en tolk.

21 Ved afgørelse af 30. august 2012, der blev meddelt Sophie Mukarubega den 10. september 2012, afslog CNDA denne klage.

22 Préfet de police afslog ved afgørelse af 26. oktober 2012, under hensyn til de af OFPRA og CNDA trufne afgørelser, at meddele Sophie Mukarubega opholdstilladelse som flygtning og traf en afgørelse, der forpligtede hende til at forlade det franske område, som var forsynet med en frist for frivillig udrejse på 30 dage, og som angav Rwanda som det destinationsland, hvortil Sophie Mukarubega kunne udsendes.

23 Sophie Mukarubega forblev dog ulovligt på det franske område.

24 I begyndelsen af marts 2013 forsøgte hun at udrejse til Canada under en falsk identitet ved at gøre brug af et svigagtigt erhvervet belgisk pas. Hun blev i den forbindelse anholdt af politiet og tilbageholdt den 4. marts 2013 for »misbrug af et administrativt dokument«, som er en strafbar overtrædelse i henhold til artikel 441-2 og 441-3 i code pénal (den franske straffelov).

25 I løbet af denne tilbageholdelse, som foregik den 4. marts fra kl. 12:15 til kl. 18:45, blev Sophie Mukarubega afhørt om sin personlige og familiemæssige situation, sin rejserute, sin ret til ophold i Frankrig og sin eventuelle tilbagesendelse til Rwanda.

26 Préfet de la Seine-Saint-Denis fastslog ved afgørelse af 5. marts 2013, at Sophie Mukarubega opholdt sig ulovligt på det franske område, og traf en beslutning over for hende om pålæg om at forlade det franske område uden at indrømme hende en frist for frivillig udrejse på grund af en risiko for forsvinden. Sophie Mukarubega blev samme dag underrettet om muligheden for at anlægge et søgsmål med opsættende virkning til prøvelse af denne afgørelse.

27 Préfet de la Seine-Saint-Denis fastslog ved en anden afgørelse af 5. marts 2013, at Sophie Mukarubega ikke var i stand til øjeblikkeligt at forlade det franske område, henset til det manglende disponible transportmiddel, at hun ikke kunne fremlægge tilstrækkelige garantier på grund af et manglende gyldigt identitets- eller rejsedokument og en manglende fast adresse, at der forelå en risiko for, at hun ville unddrage sig den udsendelsesforanstaltning, som hun var omfattet af, og vurderede, at hun ikke kunne underlægges husarrest, og beordrede, at hun skulle frihedsberøves i lokaliteter, der ikke hørte under fængselsvæsenet, i et tidsrum på 5 dage, hvilket var den for hendes udrejse strengt nødvendige tid.

28 Sophie Mukarubega blev derfor placeret i et administrativt interneringscenter.

29 Ved stævninger registreret den 6. marts 2013 nedlagde Sophie Mukarubega påstand om annullation af afgørelsen af 26. oktober 2012 og af de to afgørelser af 5. marts 2013 samt om meddelelse af en midlertidig opholdstilladelse og en fornyet behandling af sin situation.

30 Sophie Mukarubega har til støtte for sit søgsmål for det første gjort gældende, at afgørelsen af 5. marts 2013 om frihedsberøvelse ikke har noget retsgrundlag, da den blev meddelt hende forud for afgørelsen af samme dag om pålæg om at forlade det franske område, som udgjorde grundlaget for afgørelsen om frihedsberøvelse.

31 Sophie Mukarubega har for det andet gjort gældende, at afgørelserne af 26. oktober 2012 og 5. marts 2013 om pålæg om at forlade området blev truffet under tilsidesættelse af princippet om god forvaltningsskik som er fastsat i chartrets artikel 41, stk. 2, litra a), da hun ikke fik lejlighed til at fremlægge sine bemærkninger, inden disse afgørelser blev truffet. Den opsættende karakter af det annullationssøgsmål, der er anlagt til prøvelse af de nævnte afgørelser, kan ikke anses for at fritage de kompetente myndigheder for at gennemføre princippet om god forvaltningsskik.

32 Tribunal administratif de Melun annullerede ved afgørelse af 8. marts 2013 afgørelsen af 5. marts 2013 om at underlægge Sophie Mukarubega administrativ frihedsberøvelse på grund af manglende retsgrundlag.

33 Hvad angår afgørelserne af 26. oktober 2012 og 5. marts 2013 om pålæg om at forlade det franske område har tribunal administratif de Melun fremsat følgende bemærkninger.

34 Denne ret finder, at disse to afgørelser udgør »afgørelser om tilbagesendelse« i den forstand, hvori begrebet er anvendt i artikel 3 i direktiv 2008/115. I henhold til Cesedas artikel L. 511-1, såvel som artikel 6, stk. 6, i direktiv 2008/115, kan en udlænding, der har indgivet en ansøgning om opholdstilladelse, på samme tid meddeles afslag på opholdstilladelse og pålægges at forlade området. Denne ret er af den opfattelse, at den pågældende under disse betingelser vil have haft muligheden for at anføre enhver omstændighed vedrørende sin situation over for myndigheden i løbet af proceduren. Retten bemærker dog, at det er muligt, at afgørelsen om afslag på ansøgningen om opholdstilladelse træffes, uden at den pågældende forudgående er blevet varskoet herom, ved afslutningen af en lang periode efter, at ansøgningen er blevet indgivet, således at vedkommendes situation kan have forandret sig siden denne indgivelse.

35 Den samme ret har tilføjet, at det følger af nævnte direktivs artikel 7, stk. 4, at medlemsstaterne, såfremt der er risiko for, at den pågældende vil forsvinde, kan undlade at indrømme en frist for frivillig udrejse, og at Cesedas artikel L. 512-3 fastsætter, at »et pålæg om at forlade det franske område

[hverken kan] gennemføres ex officio inden udløbet af fristen for frivillig udrejse eller, såfremt der ikke er indrømmet nogen frist, inden udløbet af en frist på 48 timer efter, at pålægget er blevet meddelt administrativt, eller inden forvaltningsdomstolen har truffet afgørelse, såfremt der er anlagt sag ved denne«.

36 Det følger af disse bestemmelser, at en udlænding med ulovligt ophold, som er genstand for et pålæg om at forlade området, kan anlægge et søgsmål om magtfordrejning ved forvaltningsdomstolen, hvilken anlæggelse bevirker, at udsendelsesforanstaltningens eksigible karakter udsættes.

37 Under disse omstændigheder har tribunal administratif de Melun besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal retten til at blive hørt i forbindelse med enhver procedure, hvilken ret udgør en integrerende del af det grundlæggende princip om respekt for retten til forsvar og i øvrigt er fastsat ved artikel 41 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, fortolkes således, at den pålægger en forvaltning, som påtænker at træffe en afgørelse om tilbagesendelse af en udlænding med ulovligt ophold – uanset om denne tilbagesendelsesafgørelse er eller ikke er en følge af et afslag på opholdstilladelse, og bl.a. under omstændigheder, hvor der er en risiko for, at den pågældende vil forsvinde – at give den pågældende lejlighed til at fremsætte bemærkninger?

2) Tillader den opsættende virkning af den retslige procedure ved en forvaltningsdomstol at fravige en udlænding med ulovligt opholds mulighed for forudgående at kunne fremføre sine synspunkter i forhold til en bebyrdende udsendelsesforanstaltning, som påtænkes truffet over for vedkommende?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

38 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om retten til at blive hørt i forbindelse med enhver procedure, således som den finder anvendelse inden for rammerne af direktiv 2008/115, og navnlig dette direktivs artikel 6, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en national myndighed undlader specifikt at høre en tredjelandsstatsborger vedrørende en tilbagesendelsesafgørelse, når denne myndighed – efter ved afslutningen af en procedure, hvorunder den nævnte tredjelandsstatsborger er blevet hørt, at have fastslået, at vedkommendes ophold på det nationale område er ulovligt – påtænker at træffe en sådan afgørelse over for den pågældende, uanset om denne tilbagesendelsesafgørelse er eller ikke er en følge af et afslag på opholdstilladelse.

39 Det skal indledningsvis bemærkes, at det fremgår af ordlyden af anden betragtning til direktiv 2008/115, at formålet med dette er at udforme en effektiv udsendelses- og repatrieringspolitik, der bygger på fælles standarder, så personer tilbagesendes på en human måde og med fuld respekt for deres grundlæggende rettigheder og værdighed. Som det fremgår af såvel dets overskrift som dets artikel 1, fastlægger direktiv 2008/115 i dette øjemed »fælles standarder og procedurer«, som skal anvendes af hver medlemsstat ved tilbagesendelse af tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold (jf. domme El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, præmis 31 og 32, Arslan, C-534/11, EU:C:2013:343, præmis 42, og Pham, C-474/13, EU:C:2014:2096, præmis 20).

40 Kapitel III i direktiv 2008/115 med overskriften »Retssikkerhedsgarantier« fastsætter formkravene til tilbagesendelsesafgørelser og, i givet fald, afgørelser om indrejseforbud og udsendelsesafgørelser, hvilke afgørelser bl.a. skal affattes skriftligt og være begrundede, og forpligter medlemsstaterne til at stille effektive retsmidler til rådighed over for disse afgørelser (jf. hvad angår udsendelsesafgørelser dom G. og R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, præmis 29).

41 Det skal imidlertid fastslås, at selv om ophavsmændene til direktiv 2008/115 således har haft til hensigt på en detaljeret måde at afgrænse de garantier, som tillægges de omhandlede tredjelandsstatsborgere, for så vidt angår tilbagesendelsesafgørelser, afgørelser om indrejseforbud og udsendelsesafgørelser, har de derimod hverken præciseret om og på hvilke betingelser respekten for disse statsborgeres ret til at blive hørt skal sikres, eller hvilke konsekvenser der skal drages af en tilsidesættelse af denne ret (jf. i denne retning dom G. og R., EU:C:2013:533, præmis 31).

42 Ifølge Domstolens faste praksis udgør overholdelse af retten til forsvar et grundlæggende princip i EU-retten, og retten til at blive hørt i forbindelse med enhver procedure udgør en integrerende del heraf (domme Sopropé, C-349/07, EU:C:2008:746, præmis 33 og 36, M., C- 277/11, EU:C:2012:744, præmis 81 og 82, og Kamino International Logistics, C-129/13, EU:C:2014:2041, præmis 28).

43 Retten til at blive hørt i forbindelse med enhver procedure er i dag forankret ikke alene i chartrets artikel 47 og 48, som sikrer overholdelsen af retten til forsvar og retten til en retfærdig rettergang inden for rammerne af enhver retssag, men ligeledes ved dets artikel 41, som sikrer retten til en god forvaltning. Chartrets artikel 41, stk. 2, bestemmer, at denne ret til en god forvaltning navnlig omfatter retten for enhver til at blive hørt, inden der træffes en individuel foranstaltning over for ham eller hende, som måtte berøre vedkommende negativt (domme M., EU:C:2012:744, præmis 82 og 83, og Kamino International Logistics, EU:C:2014:2041, præmis 29).

44 Som Domstolen har påpeget i præmis 67 i dom Y S m.fl. (C-141/12 og C-372/12, EU:C:2014:2081), fremgår det klart af ordlyden af chartrets artikel 41, at denne bestemmelse ikke er rettet mod medlemsstaterne, men udelukkende mod Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer (jf. i denne retning dom Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, præmis 28). Følgelig kan en ansøger om opholdstilladelse ikke af chartrets artikel 41, stk. 2, litra a), udlede en ret til at blive hørt i forbindelse med enhver procedure vedrørende sin ansøgning.

45 En sådan ret udgør derimod en integrerende del af overholdelsen af retten til forsvar, som er et almindeligt EU-retligt princip.

46 Retten til at blive hørt garanterer enhver muligheden for på en hensigtsmæssig og effektiv måde at tilkendegive sit synspunkt under den administrative procedure, og inden der træffes nogen afgørelse, som kan berøre vedkommendes interesser negativt (jf. bl.a. dom M., EU:C:2012:744, præmis 87 og den deri nævnte retspraksis).

47 Ifølge Domstolens praksis har reglen om, at en adressat for en bebyrdende afgørelse skal have lejlighed til at fremkomme med sine bemærkninger, før afgørelsen træffes, til formål, at den kompetente myndighed sættes i stand til at tage hensyn til alle relevante forhold. For at sikre en effektiv beskyttelse af den pågældende person har reglen bl.a. til formål, at personen kan rette en fejl eller gøre sådanne forhold vedrørende sin personlige situation gældende, som taler for, at afgørelsen træffes, ikke træffes eller træffes med et nærmere bestemt indhold (jf. i denne retning dom Sopropé, EU:C:2008:746, præmis 49).

48 Denne ret indebærer ligeledes, at forvaltningen tager ethvert nødvendigt hensyn til de af den pågældende således fremlagte bemærkninger ved, med omhu og upartiskhed, at undersøge alle de relevante elementer i den foreliggende sag, og ved at begrunde sin afgørelse udførligt (jf. domme Technische Universität München, C-269/90, EU:C:1991:438, præmis 14, og Sopropé, EU:C:2008:746, præmis 50), idet forpligtelsen til at begrunde en afgørelse på en måde, der er tilstrækkeligt specifik og konkret til at gøre det muligt for den pågældende at forstå grundene til det afslag, der er blevet meddelt på hans ansøgning, således udgør en nødvendig følge af princippet om overholdelsen af retten til forsvar (dom M., EU:C:2012:744, præmis 88).

49 I henhold til Domstolens praksis skal retten til at blive hørt overholdes, selv hvor det gældende regelsæt ikke udtrykkeligt foreskriver en sådan formalitet (jf. domme Sopropé, EU:C:2008:746, præmis 38, M., EU:C:2012:744, præmis 86, og G. og R., EU:C:2013:533, præmis 32).

50 Pligten til at respektere retten til forsvar for adressaterne for afgørelser, som i væsentlig grad påvirker deres interesser, hviler således principielt på medlemsstaternes administrative myndigheder, når de vedtager foranstaltninger, der er omfattet af EU-rettens anvendelsesområde (dom G. et R., EU:C:2013:533, præmis 35).

51 Når EU-retten – som det er tilfældet i forhold til hovedsagen – hverken har fastsat de betingelser, der skal sikre retten til forsvar, eller konsekvenserne af en tilsidesættelse af denne ret, er disse betingelser og disse konsekvenser omfattet af national ret, for så vidt som de foranstaltninger, der træffes i den forbindelse, er af samme karakter som dem, som borgerne i lignende situationer nyder godt af i henhold til national ret (ækvivalensprincippet), og disse foranstaltninger ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til EU's retsorden (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning bl.a. domme Sopropé, EU:C:2008:746, præmis 38, Iaia m.fl., C-452/09, EU:C:2011:323, præmis 16, og G. og R., EU:C:2013:533, præmis 35).

52 Disse krav om ækvivalens og effektivitet er udtryk for medlemsstaternes almindelige forpligtelse til at sikre overholdelsen af den ret til forsvar, som borgerne har i henhold til EU-retten, navnlig i henseende til definitionen af de processuelle regler (jf. i denne retning dom Alassini m.fl., C-317/08 – C-320/08, EU:C:2010:146, præmis 49).

53 Det følger imidlertid af Domstolens ligeledes faste praksis, at de grundlæggende rettigheder, såsom retten til forsvar, ikke skal betragtes som absolutte rettigheder, men kan underlægges begrænsninger, forudsat at disse er nødvendige for at tilgodese de almene hensyn, som den omhandlede foranstaltning forfølger, og forudsat at begrænsningerne ikke, når henses til deres formål, indebærer et uforholdsmæssigt og uantageligt indgreb over for det centrale indhold af de beskyttede rettigheder (domme Alassini m.fl., EU:C:2010:146, præmis 63, G. og R., EU:C:2013:533, præmis 33, og Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, præmis 84).

54 Spørgsmålet om, hvorvidt retten til forsvar er blevet tilsidesat, skal desuden undersøges ud fra de specielle omstændigheder i hvert enkelt tilfælde (jf. i denne retning dom Solvay mod Kommissionen, C-110/10 P, EU:C:2011:687, præmis 63), navnlig arten af den pågældende retsakt, den sammenhæng, hvori den er vedtaget, samt de retsregler, som gælder på det pågældende område (jf. domme Kommissionen m.fl. mod Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P og C-595/10 P, EU:C:2013:518, præmis 102 og den deri nævnte retspraksis, og G. og R., EU:C:2013:533, præmis 34).

55 Det er derfor i lyset af Domstolens samlede praksis vedrørende overholdelsen af retten til forsvar og systemet i direktiv 2008/115, at medlemsstaterne for det første skal fastlægge de betingelser, der skal sikre, at retten for tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold til at blive hørt overholdes, og for det andet skal drage konsekvenserne af en tilsidesættelse af denne ret (jf. i denne retning dom G. og R., EU:C:2013:533, præmis 37).

56 I forhold til hovedsagen er der hverken i direktiv 2008/115 eller i den gældende nationale lovgivning fastlagt en specifik procedure med henblik på at sikre tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold retten til at blive hørt, inden der træffes en tilbagesendelsesafgørelse.

57 Hvad angår det system i direktiv 2008/115, der regulerer de i hovedsagen omhandlede tilbagesendelsesafgørelser, skal det dog bemærkes, at de kompetente nationale myndigheder, når det ulovlige ophold er fastslået, i henhold til det nævnte direktivs artikel 6, stk. 1, og med forbehold af de undtagelser, der er fastsat i direktivets artikel 6, stk. 2-5, skal træffe en tilbagesendelsesafgørelse (jf. i denne retning domme El Dridi, EU:C:2011:268, præmis 35, og Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, præmis 31).

58 Desuden giver artikel 6, stk. 6, i direktiv 2008/115 medlemsstaterne mulighed for at træffe afgørelse om ophør af lovligt ophold sammen med en afgørelse om tilbagesendelse. I øvrigt sammenknytter den definition af begrebet »afgørelse om tilbagesendelse«, der fremgår af dette direktivs artikel 3, nr. 4), fastslåelsen eller erklæringen af, at et ophold er ulovligt, med en forpligtelse for den pågældende til at vende tilbage.

59 Følgelig og med forbehold af de undtagelser, der er fastsat i det nævnte direktivs artikel 6, stk. 2-5, er vedtagelsen af en tilbagesendelsesafgørelse den nødvendige følge af den afgørelse, hvormed det fastslås, at den berørte person har ulovligt ophold.

60 Eftersom tilbagesendelsesafgørelsen i medfør af direktiv 2008/115 er snævert knyttet til fastslåelsen af opholdets ulovlige karakter, kan retten til at blive hørt følgelig ikke fortolkes således, at den kompetente nationale myndighed – når den påtænker at træffe en afgørelse, der fastslår, at et ophold er ulovligt, sammen med en tilbagesendelsesafgørelse – nødvendigvis skal høre den berørte person, således at vedkommende gives mulighed for specifikt at anføre sit synspunkt vedrørende denne sidstnævnte afgørelse, når den pågældende har haft mulighed for på en hensigtsmæssig og effektiv måde at fremsætte sit synspunkt med hensyn til ulovligheden af sit ophold og de hensyn, der i medfør af den nationale lovgivning kan begrunde, at den nationale myndighed afholder sig fra at træffe en tilbagesendelsesafgørelse.

61 Hvad angår den administrative procedure, der skal følges, bør medlemsstaterne dog ifølge sjette betragtning til direktiv 2008/115 sikre, at tredjelandsstatsborgeres ulovlige ophold bringes til ophør efter en retfærdig og gennemsigtig procedure (dom Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, præmis 40).

62 Det følger derfor af den i direktivets artikel 6, stk. 1, foreskrevne forpligtelse for medlemsstaterne til, i henhold til en retfærdig og gennemsigtig procedure, at træffe en tilbagesendelsesafgørelse over for tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold på deres område, at medlemsstaterne inden for rammerne af den procesautonomi, som de råder over, for det første i deres nationale lovgivning udtrykkeligt skal fastsætte en forpligtelse til at forlade området i tilfælde af ulovligt ophold, og for det andet skal drage omsorg for, at den berørte person bliver hørt på passende vis i forbindelse med proceduren vedrørende den pågældendes ansøgning om opholdstilladelse eller, i givet fald, vedrørende ulovligheden af vedkommendes ophold.

63 Hvad for det første angår kravet om i den nationale lovgivning at fastsætte en forpligtelse til at forlade området i tilfælde af ulovligt ophold, skal det bemærkes, at Cesedas artikel L. 511-1, afsnit I, nr. 3, udtrykkeligt bestemmer, at den kompetente franske myndighed kan meddele et pålæg om at forlade det franske område til en udlænding, der ikke er statsborger i en medlemsstat i Den Europæiske Union, i en anden stat, som er part i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, eller i Det Schweiziske Forbund, og som ikke er familiemedlem til en sådan statsborger, såfremt udstedelsen eller fornyelsen af en opholdstilladelse er blevet afslået over for udlændingen, eller såfremt den opholdstilladelse, som vedkommende havde fået udstedt, er blevet inddraget.

64 Det fremgår desuden af de sagsakter, som Domstolen råder over, at Cesedas artikel L. 742-7 præciserer, at en udlænding, der er blevet meddelt endeligt afslag på tildeling af flygtningestatus eller subsidiær beskyttelse, og som ikke kan tildeles et andet opholdsgrundlag, pålægges at forlade det franske område, idet manglende overholdelse af pålægget medfører udsendelsesforanstaltninger.

65 Forpligtelsen til at forlade området i tilfælde af ulovligt ophold er derfor udtrykkeligt fastsat i den nationale lovgivning.

66 Hvad for det andet angår overholdelsen af retten til at blive hørt vedrørende ansøgningen om opholdstilladelse og, i givet fald, vedrørende ulovligheden af opholdet, set i forhold til vedtagelsen af de i hovedsagen omhandlede tilbagesendelsesafgørelser, må det konstateres, at de franske

myndigheder ved den første i hovedsagen omhandlede tilbagesendelsesafgørelse, nemlig afgørelsen af 26. oktober 2012 – som blev truffet mindre end to måneder efter, at Sophie Mukarubega modtog meddelelse om CNDA's afgørelse, der stadfæstede OFPRA's afgørelse om ikke at tildele hende flygtningestatus – afslog at indrømme Sophie Mukarubega opholdstilladelse på grundlag af asyl og samtidigt pålagde hende at forlade det franske område.

67 Det må i den foreliggende sag fastslås, at den første tilbagesendelsesafgørelse blev truffet, efter at proceduren vedrørende undersøgelsen af Sophie Mukarubegas ret til ophold på grundlag af asyl var afsluttet, i forbindelse med hvilken procedure hun havde mulighed for at give en fyldestgørende redegørelse for samtlige grunde til sin asylansøgning, og efter at hun havde udtømt alle de retsmidler, der var fastsat i den nationale lovgivning i forhold til afslaget på denne ansøgning.

68 Sophie Mukarubega har i øvrigt ikke bestridt, at hun i forbindelse med sin asylansøgning blev hørt dels af OFPRA, dels af CNDA på en hensigtsmæssig og effektiv måde og under forhold, der gav hende mulighed for at redegøre for samtlige grunde til sin ansøgning. Det, som Sophie Mukarubega foreholder navnlig de kompetente nationale myndigheder, er, at de ikke hørte hende vedrørende udviklingen af hendes personlige situation i perioden fra det tidspunkt, hvor hun indgav sin asylansøgning, og det tidspunkt, hvor den første tilbagesendelsesafgørelse blev truffet, dvs. en periode på 33 måneder.

69 Det skal imidlertid anføres, at et sådant argument ikke er relevant, idet Sophie Mukarubega den 17. juli 2012 blev hørt for anden gang vedrørende sin asylansøgning af CNDA, dvs. seks uger før CNDA traf afgørelse om ikke at tildele hende asyl, og lidt mere end tre måneder før den første tilbagesendelsesafgørelse.

70 Sophie Mukarubega kunne således på en hensigtsmæssig og effektiv måde fremsætte sine bemærkninger vedrørende ulovligheden af sit ophold. Følgelig ville en forpligtelse til specifikt at høre hende vedrørende tilbagesendelsesafgørelsen inden vedtagelsen af denne afgørelse forlænge den administrative procedure unødigt uden at forhøje hendes retlige beskyttelse.

71 Det skal i denne henseende, som generaladvokaten har anført i punkt 72 i forslaget til afgørelse, påpeges, at retten til at blive hørt, inden der træffes en tilbagesendelsesafgørelse, ikke kan bruges som instrument til at genåbne den administrative procedure på ubestemt tid, og dette med henblik på at bevare balancen mellem den berørte persons grundlæggende ret til at blive hørt, inden der træffes en for den pågældende bebyrdende afgørelse, og medlemsstaternes forpligtelse til at bekæmpe ulovlig indvandring.

72 Det følger heraf, at den første tilbagesendelsesafgørelse, der blev truffet over for Sophie Mukarubega i forlængelse af den procedure, der førte til afgørelsen om afslag på at meddele hende flygtningestatus og til således at fastslå, at hendes ophold var ulovligt, under sådanne omstændigheder i henhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 2008/115 er den logiske og nødvendige forlængelse af den sidstnævnte afgørelse og blev truffet i overensstemmelse med retten til at blive hørt.

73 Hvad angår vedtagelsen af den anden tilbagesendelsesafgørelse over for Sophie Mukarubega den 5. marts 2013 fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at Sophie Mukarubega inden vedtagelsen af denne afgørelse blev tilbageholdt i henhold til artikel 62-2 i code de procédure pénale (den franske strafferetsplejelov) for misbrug af et administrativt dokument.

74 Afhøringen af Sophie Mukarubega fandt sted den 4. marts 2013 fra kl. 15:30 til kl. 16:20. Det fremgår af referatet af denne afhøring, at Sophie Mukarubega bl.a. blev afhørt om sin ret til ophold i Frankrig. Hun blev afhørt om, hvorvidt hun indvilligede i at vende tilbage til sit oprindelsesland, og hvorvidt hun ønskede at forblive i Frankrig.

75 Selv om afhøringen hovedsageligt blev gennemført i form af spørgsmål og svar, blev Sophie Mukarubega i løbet af denne, som generaladvokaten har anført i punkt 90 i forslaget til afgørelse, opfordret til at tilføje alle de bemærkninger, som hun fandt relevante.

76 Det fremgår klart af dette referat, at Sophie Mukarubega vidste, at hun ikke havde noget lovligt opholdsgrundlag i Frankrig trods de talrige tiltag, som hun havde iværksat i denne henseende, og at hun var bekendt med konsekvenserne af sit ulovlige ophold. Sophie Mukarubega anførte, at hun – da hendes ophold var ulovligt, og hun hverken kunne arbejde eller forblive i Frankrig – havde anskaffet sig et falsk belgisk pas for at rejse til Canada.

77 Den franske regering har i sit skriftlige indlæg angivet, at Sophie Mukarubega i forbindelse med tilbageholdelsen »blev afhørt af politiet om sin situation, navnlig i henseende til retten til ophold«, at »hun således angav at have forsøgt at forlade det franske område for at udrejse til Canada på et i Belgien svigagtigt erhvervet pas«, at »hun ikke er fremkommet med nogen oplysninger vedrørende grundene til sin tilstedeværelse på det franske område, som kan begrunde en eventuel opholdsret i Frankrig«, og at »hun navnlig ikke har tilkendegivet en intention om at indgive en ny ansøgning om international beskyttelse«.

78 Den franske regering har tilføjet, at Sophie Mukarubega i forbindelse med den tilbageholdelse, der gik forud for den anden tilbagesendelsesafgørelse, ikke forsøgte at gøre gældende, at hendes særlige situation var af en sådan karakter, at den kunne give grundlag for en lovliggørelse af hendes ophold i Frankrig.

79 Det følger heraf, at Sophie Mukarubega fik muligheden for at blive hørt under hensyntagen til andet end »blot det faktum, at der er tale om ulovligt ophold« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i sjette betragtning til direktiv 2008/115.

80 Under hensyn til den nærmere fremgangsmåde for afhøringen af Sophie Mukarubega, og for så vidt som de garantier, der følger af den franske lovgivning og den franske retspraksis, blev overholdt, giver det forhold, at denne afhøring varede 50 minutter, ikke i sig selv grundlag for at konkludere, at den var utilstrækkelig.

81 Eftersom den anden tilbagesendelsesafgørelse blev truffet kort tid efter, at Sophie Mukarubega var blevet hørt vedrørende ulovligheden af sit ophold, og hun på en hensigtsmæssig og effektiv måde kunne fremsætte sine bemærkninger hertil, følger det af de i nærværende doms præmis 70 anførte betragtninger, at de nationale myndigheder traf den anden tilbagesendelsesafgørelse i overensstemmelse med retten til at blive hørt.

82 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende skal retten til at blive hørt i forbindelse med enhver procedure, således som den finder anvendelse inden for rammerne af direktiv 2008/115, og navnlig dette direktivs artikel 6, fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en national myndighed undlader specifikt at høre en tredjelandsstatsborger vedrørende en tilbagesendelsesafgørelse, når denne myndighed – efter ved afslutningen af en procedure, hvorunder tredjelandsstatsborgerens ret til at blive hørt er blevet fuldt ud respekteret, at have fastslået, at vedkommendes ophold på det nationale område er ulovligt – påtænker at træffe en sådan afgørelse over for den pågældende, uanset om denne tilbagesendelsesafgørelse er eller ikke er en følge af et afslag på opholdstilladelse.

Det andet spørgsmål

83 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om retten for en tredjelandsstatsborger med ulovligt ophold til, i henhold til national lovgivning, at iværksætte en retslig procedure med opsættende virkning for en national retsinstans giver de nationale forvaltningsmyndigheder mulighed for at undlade at høre den pågældende, inden der vedtages en for denne bebyrdende retsakt, nemlig i det foreliggende tilfælde en tilbagesendelsesafgørelse.

84 Dette spørgsmål er blevet stillet for det tilfælde, at retten til at blive hørt ikke er blevet respekteret under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende. Under hensyn til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornødent at besvare det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

85 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende skal retten til at blive hørt i forbindelse med enhver procedure, således som den finder anvendelse inden for rammerne af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/115/EF af 16. december 2008 om fælles standarder og procedurer i medlemsstaterne for tilbagesendelse af tredjelandsstatsborgere med ulovligt ophold, og navnlig dette direktivs artikel 6, fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en national myndighed undlader specifikt at høre en tredjelandsstatsborger vedrørende en tilbagesendelsesafgørelse, når denne myndighed – efter ved afslutningen af en procedure, hvorunder tredjelandsstatsborgerens ret til at blive hørt er blevet fuldt ud respekteret, at have fastslået, at vedkommendes ophold på det nationale område er ulovligt – påtænker at træffe en sådan afgørelse over for den pågældende, uanset om denne tilbagesendelsesafgørelse er eller ikke er en følge af et afslag på opholdstilladelse.

Underskrifter